

ภาวะความดันโลหิตสูงที่ไม่สามารถควบคุมได้ตามการรับรู้ของผู้ที่มีภาวะความดันโลหิตสูง

นวลจันทร์ ดิเรกวุฒิกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

มกราคม 2552

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยบูรพา

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษา

จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ประจำภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2550

Burapha University

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์ ค้วงแพง อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร.อาภรณ์ คีนาน อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วน และเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกนุช ชื่นเลิศสกุล อาจารย์ประจำสาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ คณะพยาบาลศาสตร์ ที่กรุณาให้ความรู้ ให้คำปรึกษา ตรวจสอบแก้ไขและวิจารณ์ผลงาน และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบ รวมทั้งให้คำแนะนำแก้ไขการวิจัยให้มีคุณภาพ นอกจากนี้ ยังได้รับความอนุเคราะห์จากท่านผู้อำนวยการ โรงพยาบาลท่าตะโก เจ้าหน้าที่พยาบาลแผนกผู้ป่วยนอก และผู้ป่วยใน ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

เนื่องจากงาน วิจัยครั้งนี้ส่วนหนึ่ง ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย จึงขอขอบพระคุณ บัณฑิตวิทยาลัยมา ณ ที่นี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ นิตยา แซ่เต็ง และพี่ ๆ ทุกคนที่ทำให้กำลังใจ และสนับสนุนผู้วิจัยเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูกตเวทิตาแด่ คุณแม่ นิตยา แซ่เต็ง บุรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีการศึกษา และประสบความสำเร็จมาจนตราบนานเท่าทุกวันนี้

นवलจันทร์ คิเรกวุฒิกุล

47924675: สาขาวิชา: พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต; พย.ม. (การพยาบาลผู้ใหญ่)

คำสำคัญ: ความดันโลหิตสูง/ ความดันโลหิตสูงที่ไม่สามารถควบคุมได้/ การวิจัยเชิงคุณภาพ

นวนจันทร์ คิเรกวุฒิกุล: ภาวะความดันโลหิตสูงที่ไม่สามารถควบคุมได้ตามการรับรู้ของผู้ที่มีภาวะความดันโลหิตสูง (UNCONTROLLED HIGH BLOOD PRESSURE PERCIVED BY PERSONS WITH HYPERTENSION) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: สุภาภรณ์ คิ้วแพง, พย.ค., อาจารย์ ดินาน Ph.D. 117 หน้า. ปี พ.ศ.2551.

การวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อบรรยายถึง ภาวะความดันโลหิตสูงที่ไม่สามารถควบคุมได้ พฤติกรรมในการควบคุมความดันโลหิตของผู้ที่มีภาวะความดันโลหิตสูงที่ไม่สามารถควบคุมได้ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการควบคุมภาวะความดันโลหิตสูง ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้ที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ ว่าเป็นความดันโลหิตสูง ที่มารับการรักษา ทั้งแผนกผู้ป่วยนอก และผู้ป่วยใน โรงพยาบาลระดับตติยภูมิแห่งหนึ่งในจังหวัดนครสวรรค์ เป็นระยะเวลาตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไป จำนวนผู้ให้ข้อมูล 17 ราย ทำการรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนกรกฎาคม 2550 โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ร่วมกับการสังเกต และตรวจสอบจากเวชระเบียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ของ ผู้ให้ข้อมูลต่อภาวะความดันโลหิตสูงที่ไม่สามารถควบคุมได้ ประกอบด้วย 4 ประเด็นสาระได้แก่ 1) อาการไม่สุขสบาย 2) ความรู้สึกเหมือนจะตายไม่รู้ตัว 3) ยาเดิมเอาไม่อยู่ต้องเพิ่มจำนวน และ 4) การไม่ทำตามแพทย์บอก พฤติกรรมการควบคุมความดันโลหิตของผู้ที่มีภาวะความดันโลหิตสูงที่ไม่สามารถควบคุมได้ พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ปฏิบัติ พฤติกรรมสุขภาพในด้านต่าง ๆ 6 ด้าน คือ 1) การรับประทานอาหาร 2) การออกกำลังกาย 3) การจัดการกับความเครียด 4) การสูบบุหรี่ หรือดื่มสุรา 5) การรับประทานยา และ 6) การมาตรวจตามแพทย์นัด ยังไม่ถูกต้องและขาดความต่อเนื่อง สำหรับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการควบคุมภาวะความดันโลหิตสูงดังกล่าว ประกอบด้วย 6 ประเด็นสาระดังนี้ 1) การรับรู้ส่วนบุคคลต่อภาวะความดันโลหิตสูง 2) ความรู้ความเข้าใจ 3) ความเอาใจใส่ 4) ความเครียด 5) การสนับสนุนจากบุคคลอื่น และ 6) การให้บริการสุขภาพผู้ที่มีภาวะความดันโลหิตสูง

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถ ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการพัฒนาแนวทางการดูแลผู้ที่มีภาวะความดันโลหิตสูงที่ไม่สามารถควบคุมได้ ให้สามารถควบคุมความดันโลหิตได้ รวมทั้งการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมภาวะความดันโลหิตสูงต่อไป

47924675: MAJOR: MASTER OF NURSING SCIENCE; M.N.S. (ADULT NURSING)

KEYWORDS: HIGH BLOOD PRESSURE/ UNCONTROLLED HIGH BLOOD PRESSURE/
QUALITATIVE RESEARCH

NUANCHAN DIRHEKWUTTIKUL: UNCONTROLLED HIGH BLOOD PRESSURE
PERCIVED BY PERSONS WITH HYPERTENSION. ADVISORY COMMITTEE: SUPAPORN
DUANGPAENG, D.N.S., ARPORN DEENAN, Ph.D. 117 P. 2008

This qualitative research was designed to describe perceptions of uncontrolled high blood pressure by persons with hypertension who have been diagnosed and treated at the out patient and in patient department in a secondary care hospital in Nakhon Sawan province for more than 3 month. There were seventeen participants. Data were collected during February to April 2007. In-depth interviews, observation, and document analysis were used for data collection. Data analysis technique was content analysis.

The results showed that participants percept of uncontrolled blood pressure into 4 themes including; 1) Discomfort 2) Felt unknown near death and 3) Want to add more drug for treatment 4) Dose not obey doctor's order. Behaviors for controlling blood pressure were 1) Dietary intake 2) Exercise 3) Stress management 4) Drug adherence 5) Smoking & alcohol intake and 6) Follow up. All participants had inadequate lifestyle modification. Factors related to uncontrolled high blood pressure perceived by hypertensive patients are summarized into 6 categories; 1) Personal perceptions 2) Knowledge 3) Attention 4) Stress 5) Perceived support by others and 6) Health care services.

The results of this study can be used as basic information to develop the guideline to take care of persons with uncontrolled hypertension to help achieve controlled blood pressure. It serves as a foundation to conduct future research related to controlling high blood pressure.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์.....	5
คำถามการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
ข้อจำกัดของงานวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
ภาวะความดันโลหิตสูง.....	8
การควบคุมภาวะความดันโลหิตสูง.....	15
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมภาวะความดันโลหิตสูง.....	24
บริบทการดูแลผู้ที่มีภาวะความดันโลหิตสูง ณ โรงพยาบาลพุทธภูมิที่ทำการศึกษา..	30
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	32
ผู้ให้ข้อมูลและการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล.....	32
การพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล.....	32
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	33
กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	36
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
การสร้างที่น่าเชื่อถือให้กับงานวิจัย.....	39

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	41
ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ที่มีภาวะ ความดันโลหิตสูงที่ไม่สามารถ ควบคุมระดับความดันโลหิตได้.....	41
ส่วนที่ 2 ภาวะความดันโลหิตสูงที่ไม่สามารถควบคุมได้ ของผู้ที่มีภาวะ ความดันโลหิตสูง.....	43
การรับภาวะความดันโลหิตสูงที่ไม่สามารถควบคุมได้ของผู้ที่มีภาวะความดัน โลหิตสูงที่ไม่สามารถควบคุมได้.....	43
พฤติกรรมควบคุมภาวะความดันโลหิตของผู้ที่มีภาวะความดันโลหิตสูง ที่ไม่สามารถควบคุมได้.....	46
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมควบคุมภาวะความดันโลหิตสูงของผู้ที่มี ภาวะความดันโลหิตสูงที่ไม่สามารถควบคุมได้.....	53
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ.....	71
สรุปผลการวิจัย.....	71
การอภิปรายผล.....	74
ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้.....	83
บรรณานุกรม.....	87
ภาคผนวก.....	93
ภาคผนวก.....	94
ภาคผนวก ข.....	97
ภาคผนวก ค.....	99
ภาคผนวก ง.....	106
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	111

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ข้อมูลส่วนบุคคล.....	41

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University